

ИЗВЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ГОДИШЊЕГ ПЛАНА ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У 2019. ГОДИНИ

Извештај о реализацији Годишњег плана образовања одраслих за 2019. годину представља обједињени преглед реализованих активности образовања одраслих, у утврђеним приоритетним образовним областима, а које су реализовале релевантне институције и друштвени актери.

У припреми Извештаја Министарство просвете, науке и технолошког развоја је, директно и преко школских управа, прибавило податке о реализованим активностима образовања одраслих за 2019. годину, а у складу са Годишњим планом образовања одраслих за 2019. годину (у даљем тексту ГПОО).

Финансијска средства за реализацију ГПОО за 2019.годину, обезбеђена су из различитих извора: буџета Републике Србије, аутономне покрајине, јединица локалне самоуправе, али и из сопствених средстава полазника, кандидата и послодаваца, и др.

РЕАЛИЗАЦИЈА ЦИЉЕВА ГПОО У 2019. ГОДИНИ У ОДНОСУ НА ПРИОРИТЕТНЕ ОБЛАСТИ ДЕЛОВАЊА

Извештај о реализацији ГПОО за 2019. годину је урађен на основу анализе резултата реализације активности образовања одраслих, која је детаљно представљена у прилозима.

Реализација активности образовања одраслих у 2019. години одвијала се у оквиру следећих циљева:

1. Унапређивање компетенција и квалификација незапослених и запослених одраслих лица од значаја за лични и професионални развој, запошљавање, одржање запослења и каријерно напредовање кроз програме и активности целоживотног образовања и учења, а у оквиру:

А. Формалног система образовања одраслих

- а) Функционално основно образовање одраслих;
- б) Средње образовање одраслих (ванредни полазници средњег образовања, одрасли старији од 17 година);
- в) Преквалификације, доквалификације и специјализације одраслих у средњем образовању.

Б. Неформалног система образовања

- а) Реализација програма код Јавно признатих организатора активности образовања одраслих (ЈПОА);
- б) Реализација програма неформалног образовања у оквиру НСЗ и других државних органа и установа.

2. Унапређивање квалитета у образовању одраслих

а) Унапређивање компетенција запосленог и радно ангажованог кадра у образовању одраслих (извођачи програма – наставници, предавачи, тренери, инструктори, стручни сарадници, андрагошки асистенти);

б) Унапређивање законодавног оквира у образовању одраслих и унапређивање међуресорне сарадње на реализацији стратешких циљева у образовању одраслих;

в) Унапређивање међународне сарадње образовних институција, запослених и радно ангажованог кадра у образовању одраслих на европском нивоу кроз европске мреже и пројекте (Еразмус+, ЕПАЛЕ платформа, и други европски пројекти и мреже).

А. Формално образовање одраслих

У оквиру формалног система образовања одраслих, као прве приоритетне области деловања, реализовано је следеће:

а) Основно образовање одраслих (по моделу функционалног основног образовања одраслих), у даљем тексту Програм ФООО, финансирано из буџета Републике Србије, у **65** основних школа на територији **16** школских управа. Иако у систему имамо верификацију за **66** основних школа које спровode програм образовања одраслих, реализацију у 2019. години је имало **65** школа. Овај програм је похађало **5626** одраслих полазника (а планирано је **6315**) који су прекинули своје основно образовање, или га из било којих других разлога нису никада ни започели, а старији су од 15 година живота. Гледано по циклусима, први циклус је уписало **1552** полазника, а окончало **665** полазника, други циклус је уписао **1953** полазник, а окончало **986** полазника, а трећи циклус је уписало **2128** полазника, а успешно окончало **1279** полазника. Однос између броја полазника који су похађали наставу и који су успешно или неуспешно завршили дати циклус, види се на графикону *1.1. Однос уписаних и свршених полазника по циклусима*, док се овај однос на укупном броју уписаних види на слици *1.2 Број полазника који су завршили уписани циклус и оних који то нису, у односу на укупан број уписаних*

Списак школа које су реализовале програм ФООО по школским управама, детаљније се може видети у *Прилогу 1u 1a*, који је одштампан уз Извештај и чини његов саставни део

Може се видети из горе наведених података да је осипање полазника прилично велико. Сматрамо да су разлози овог осипања многоструки. У комуникацији са школама издвојени су следећи проблеми које су директори школа, наставнички тимови и андрагошки асистенти видели као разлоге овако великог осипања:

- Нерешено питање плаћања превоза полазника, од места становања до школе. Трошкови превоза за ову категорију полазника изузетно су високи, са обзиром да већина њих нема редовна месечна примања и да путују из удаљених места (понека и више од 20 километара);
- Велики проблем представља начин организовања завршног испита (мали број рокова и у време када су рокови завршног испита, полазници су најчешће на сезонским радовима или одлазе у иностранство);

- Проблем осипања због сезонских радова на које ови људи одлазе. Овај проблем сезонског одсуства и одласка на повременни рад у иностранство је посебно видљив код Ромске популације.

Када се говори о плаћању превоза, МПНТР је већ предузело одређене активности у правцу решавања овог проблема у сарадњи са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјалних питања и Националном службом за запошљавање. Решавање овог проблема није у недостатку финансијских средстава у буџету, већ у механизму за реализације средстава (немогућност директне уплате школи од стране НСЗ, проблем првог месеца у школи), како су навели представници МРЗБСП и НСЗ. Сматрамо да би се и остали горе споменути проблеми ублажили већим ангажманом социјалних служби у мотивисању кандидата, као и појачаним надзором МПМТР над радом андрагошких асистената. У оквиру праћења мера за унапређење права и положаја мањина, утврдили смо да су од **5633** полазника, који су били укључени у програм основног образовања одраслих, њих **4255** су припадници ромске популације (удео ромске популације у укупном броју полазника износио је **75 процената**). Прилично велики удео ромске популације у укупном броју полазника резултат је мера које су примењене у привлачењу, мотивисању и укључивању Рома у све нивое образовања, у оквиру система образовања у Републици Србији, као и у чињеници да ове популације највише има међу необразованима. Удео ромске популације у укупном броју полазника приказан је на слици 1.3. *Удео ромске популације у укупном броју полазника*

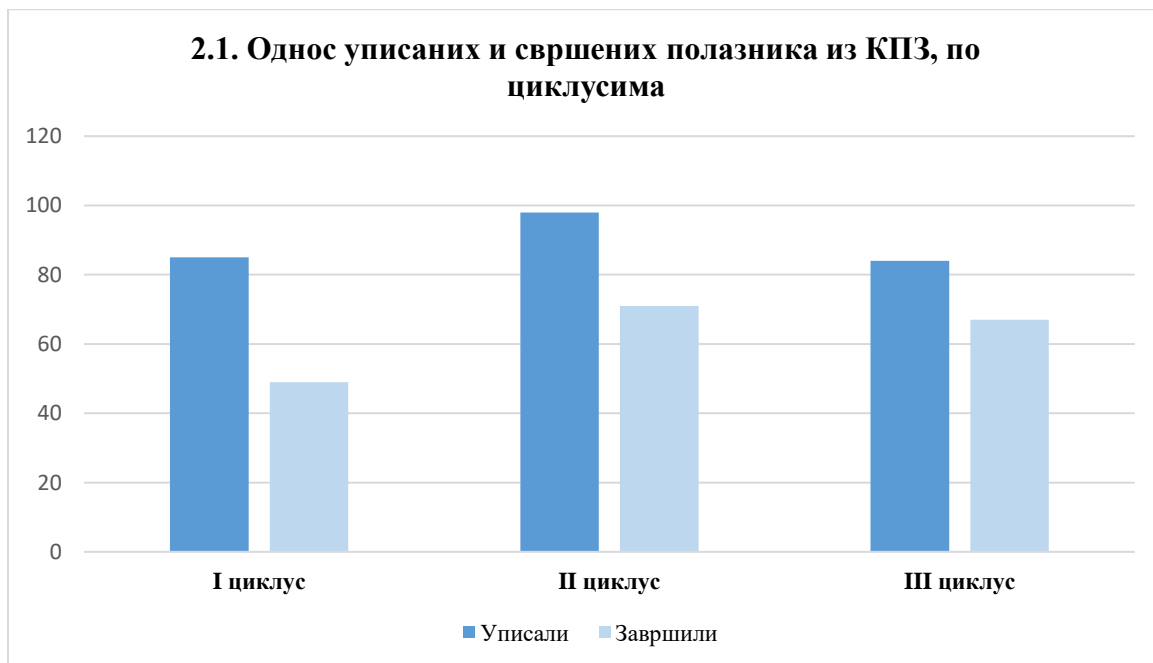

Када говоримо о укупном броју полазника, на наставак школовања одлучило се **223** полазника. Овде скрећемо пажњу да је основна мањкавост реализације Програма ФООО, а истовремено и један од важних фактора осипања, неорганизованост стручних обука у другој половини трећег циклуса, како је Програмом предвиђено. МПНТР планира својим стратешким активностима у наредном периоду да се озбиљно позабави решавањем овог питања. Недостатак стручних компетенција за рад са одраслима и за имплементацију програма ФООО, код кадра који учествује у реализацији

програма, сматрамо да је значајно допринело да полазници нису на адекватан начин били мотивисани за останак у програму образовања.

Чак и у Казнено поправним заводима постоји осипање броја полазника, па од **266** њих који су се укључили у програм основног образовања одраслих, њих **187** је успешно завршило започети циклус. Гледано по циклусима, први циклус је уписало **85** полазника, а завршило **49** полазника, други циклус је уписао **98** полазник, а завршило **71** полазника, а трећи циклус је уписало **84** полазника, а успешно завршило **67** полазника.

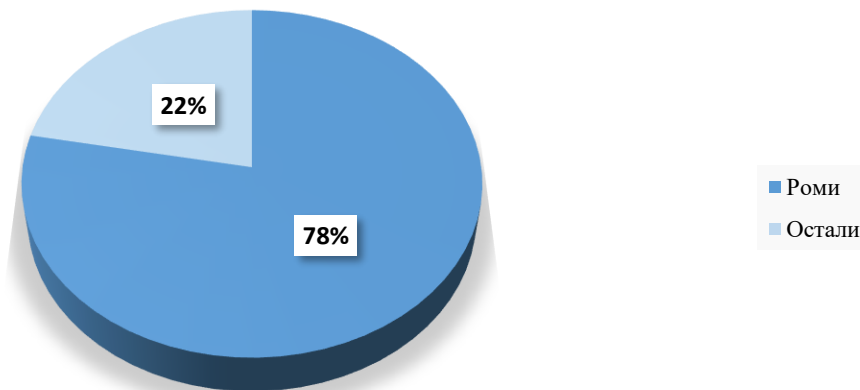
Однос уписаних и свршених полазника КПЗ по циклусима, графикон 2.1.

У Казнено поправним заводима, укупно **266** полазника је похађало Програм основног образовања одраслих по моделу функционалног основног образовања одраслих, од којих је **207** припадника ромске популације. Овде је удео ромске популације у укупном броју полазника још већи (**77.5** процената).

Удео ромске популације у укупном броју полазника у КПЗ приказан је на слици 2.2.

2.2. Удео ромске популације у укупном броју полазника у КПЗ

У реализацији Програма основног образовања одраслих по моделу функционалног основног образовања у Казнено поправним заводима учествовало је **53** наставника и **4** андрагошка асистената.

Разлози редовности похађања полазника када је у питању образовање у КПЗ су другачије природе од оних у редовним школама, а они могу бити следећи :

- Полазници из КПЗ имају дефинисано место боравка, и немају другу улогу сем те да служе своју казну, те је похађање наставе код ове групације редовније;
- Образовање је у КПЗ снажан фактор креативног и корисног попуњавања времена;
- У овој ситуацији наставници немају проблем да са својим методама рада одрже пажњу полазника. Методе рада обучених наставника се појављују као кључне за мотивисање полазника, и нема других реметилачких фактора који би умањили значај метода рада наставника са полазницима (превоз, друге животне улоге, као што су то родитељска, или онога ко треба да заради средства за живот..).

Кључни фактори за њихово нередовно похађање наставе могу да буду следећи:

- Премештај особе на извршењу кривичних санкција;
- Промена статуса особе на извршењу кривичних санкција;
- Казнена мера.

Закључак

Подаци са којима располажемо у овом извештајном периоду потврђују потребу интервенције за успостављање ефикаснијег система ФООО, а пре свега у правцу обезбеђивања механизма који би допринели снажнијој мотивацији полазника за укључивање и остајање у систему ФООО. Неки од предлога би могли да буду следећи:

- Изналажење ефикаснијег модела финансирања стручних обука у оквиру модела ФООО, нарочито посветити пажњу потребама специфичних циљних група.
- Увођење мера за олакшан приступ Програму ФООО специфичним циљним групама (мигранти, особе са инвалидитетом, ромској популацији, особама на извршењу кривичне санкције..)

- Умрежавање партнера на локалном нивоу у локалним самоуправама где се имплементира Програм ФООО, НСЗ, центри за социјални рад, здравствени центри, школе
  - Увођење ФООО као активне мере тржишта рада, додатне обуке наставника за рад у специфичним условима, КПЗ, ВПУ..
- Неки од ових предлога могли би да се нађу као циљеви или као активности Годишњег плана образовања одраслих 2020.

б) Средње образовање одраслих

Број места предвиђених за упис ванредних ученика, односно кандидата старијих од 17 година, у први разред средње школе, за одговарајуће образовне профиле у школској 2018/2019. години је дефинисан кроз конкурс за упис ученика у први разред. Ванредно средње образовање за полазнике старије од 17 година, финансирано из буџета Републике Србије, је реализовано у **180** средњих школа, на територији **17** школских управа. Ово је **59** школа више него претходне године. Програм ванредног средњег образовања одраслих похађало је **447** полазника (а планирано је **2776**) старијих од 17 година. Од укупног броја уписних полазника у средње образовање (ванредни полазници) у школској 2018/19 (447 полазника), први разред је успешно завршило 459 полазника а други разред уписало 434 полазника. Подаци иду у прилог чињеници да, полазници када се упишу у средње образовање, су веома мотивисани да то образовање и заврше. (ниска стопа напуштања). Међутим, интересовање за упис, односно за укључивање у формално средње образовање одраслих, је веома ниско. Када се говори о мерама које су предузете по питању мотивисања **осетљивих група** за укључивање у Програм образовања одраслих, за упис полазника старијих од 17 година у први разред средњих школа, и за школску 2019/2020 годину, министар је у оквиру конкурса за упис одобрио довољан број места за наставак школовања ове категорије лица (Рома). Одредбама Правилника о упису ученика у средње школе, кандидатима старијим од 17 година, који су припадници ромске националне мањине и кандидатима који су завршили Програм ФОО, а који су полагали завршни испит, број бодова који су остварили на основу успеха из школе и на основу завршног испита, увећао се за 30 процената од броја бодова који им недостаје до 100 бодова. Такође, уколико су кандидати за упис у средњу школу, а старији од 17 година, корисници новчане социјалне помоћи, број бодова који су остварили на основу успеха из школе и на основу завршног испита, увећавао се за 35 процената од броја бодова који им недостаје до 100 бодова.

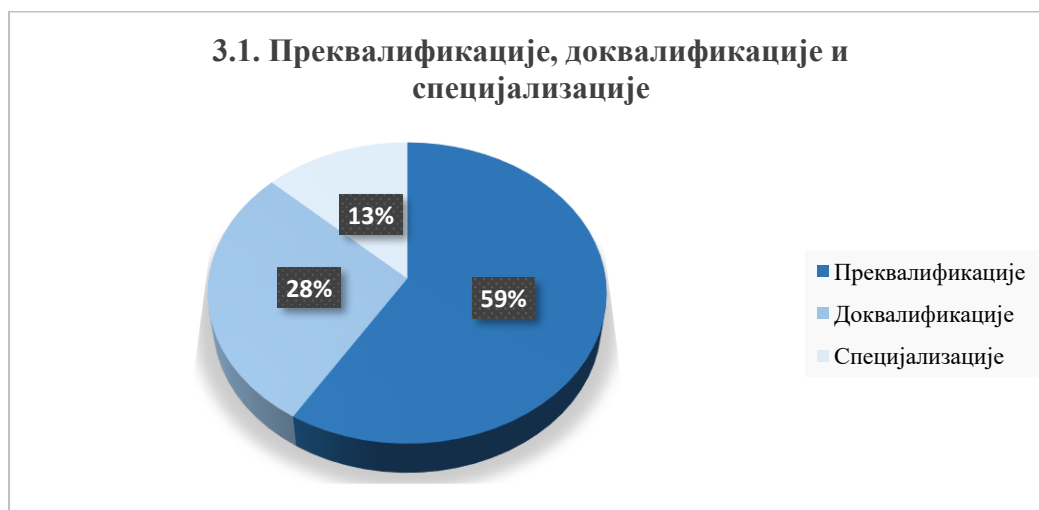
Списак школа по школским управама, уписан број полазника у програм средњег образовања (ванредни) детаљније се могу видети у *Прилогу 2*, који је одштампан уз Извештај и чини његов саставни део.

в) Програми преквалификације, доквалификације и специјализације

Програми преквалификације, доквалификације и специјализације реализовани су у **310** средњих школа. Ови програми су финансирани најчешће од стране самих полазника, као и од стране заинтересованих институција, као што су то различита предузећа, или пак Национална служба за запошљавање кроз реализацију мера активне

политике тржишта рада. Број одраслих полазника који је похађао програме преквалификације, доквалификације и специјализације је **8554** (од ког су **5034** преквалификације, **2412** доквалификације, а **1108** специјализације), док су школе планирале укључивање **23772** полазника у овај програм. Овако несразмеран податак говори у прилог чињеници да средње стручне школе још увек немају адекватне механизме за системско испитивање реалних потреба за тржиштем радне снаге, те се њихови планови заснивају на *ad hoc* планирању. Ипак, у односу на горе наведено број одраслих полазника који се преквалификовао, доквалификовао или остварио специјализацију током ове године за око 35% је увећан у односу на прошлу годину, и сматрамо да је овом увећању умногоме допринела и већа понуда ове године, али још увек се увиђа нереално планирање, недовољна истраженост програма тржишта, од стране школа које реализују овај програм.

Однос преквалификација, доквалификација и специјализација, односно њихова заступљеност приказана је на слици 3.1. *Преквалификације, доквалификације и специјализације.*

У наредном периоду би се требало позабавити мерама и активностима које би допринеле да се одговори на питање како и на који начин омогућити одраслима да им се олакша приступ за упис у ове програме и како помоћи школама да адекватно планирају промотивне активности везано за упис у ове програме који би били усаглашени са потребама тржишта .

У светлу овога закључујемо да би требало порадити на другим видовима образовања, као што је то стицање квалификација кроз неформално образовање, што би повећало обухват одраслих у програмима образовања и обучавања. У правцу реализације овог циља значајне мере могле би да буду:

- Проширење мреже акредитованих организатора за спровођење програма;
- Успостављање механизма алтернативних путева стицања квалификације, као што је валидација претходног учења и неформалног образовања би за један број одраслих, нарочито одраслима са радним искуством, претходно стеченим знањима и вештинама кроз различите програме неформалног образовања;

- Флексибилнија организација неформалног образовања у оквиру средњих стручних школа у формалном образовању (једна од идеја је и оснивање ресурсних центара компетенције за целоживотно учење).

Списак школа и уписан број полазника уписан на програме ПДС детаљније се могу видети у *Прилогу 3*, који је одштампан уз Извештај и чини његов саставни део.

Б. Неформалног система образовања

а) реализација програма код Јавно признатих организатора активности образовања одраслих (ЈПОА)

У оквиру неформалног образовања одраслих, као друге приоритетне области деловања, реализовани су програми образовања одраслих, као што су:

- програми обуке за рад на рачунару;
- програми развоја и очувања безбедних и здравих услова рада;
- програми страних језика;
- програми из области економије, права и администрације;
- програми обуке из области пољопривреде, производње и прераде хране;
- програми из подручја рада трговина, угоститељство и туризам;
- програми обуке из области геодесије и грађевинарства;
- програми из области машинства и обраде метала;
- програми обуке из области текстилства и кожарства;
- програми обуке из области саобраћаја;
- програми обуке из области електротехнике;
- програми обуке из области геологије, рударства и металургије;
- програми обуке из области шумарства и обраде дрвета;
- програми из области здравства и социјалне заштите.

Велики део активности у претходној години односио се на „Акредитацију“ *Јавно признатих организатора активности образовања одраслих ЈПОА ОО*.

Основни садржај ових активности односи се на примену Правилника о ближим условима у погледу програма, кадра, простора, опреме и наставних средстава за стицање статуса јавно признатог организатора активности образовања одраслих („Сл. гласник РС“, бр. 89/2015) (у даљем тексту: „Правилник“)

Примена Правилника подразумевала је спровођење процедуре одобравања програма од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја и Завода за унапређивање образовања и васпитања. Током 2019. године МПНТР и ЗУОВ обрадили су **72** предмета за одобравање статуса ЈПОА ОО.

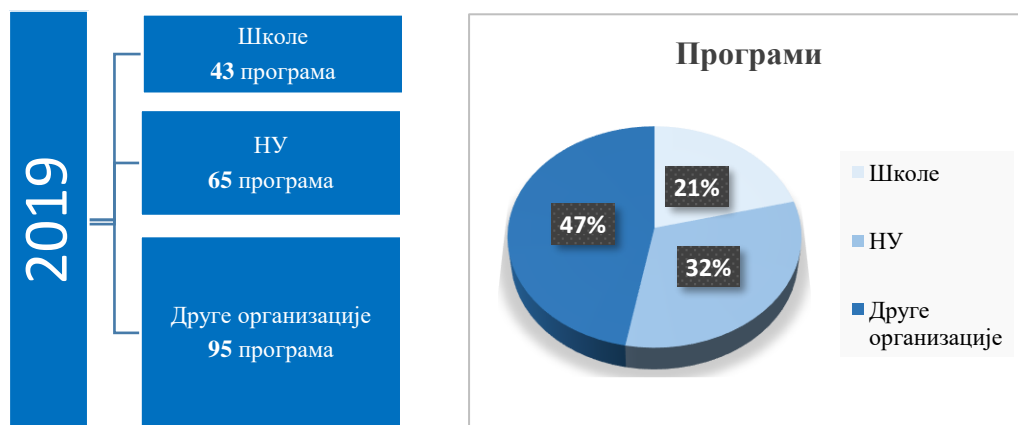
Решење министра о одобравању статуса јавно признатог организатора активности образовања одраслих до сада је добило **57** институција за укупно **203** програма обука намењених одраслима за стицање компетенција и квалификација потребних тржишту рада. Од **57** институција које су стекле статус ЈПОА, статус ЈПОА је добило **14** школа, **8** установа образовања одраслих (народни, раднички, отворени универзитети) и **35** других организација (центри, предузећа, пословна удружења, институти,.....). Значајан број средњих стручних школа, установа и организација из неформалног система је стекло статус ЈПОА ОО за најразличитије програме обука који су рађени у

сарадњи са локалним послодавцима и социјалним партнерима, а у циљу одговора на захтеве локалног тржишта рада и послодаваца за квалификованом радном снагом. Школе су добиле одобрење за извођење **43** програма обуке намењених одраслима за стицање компетенција и квалификација потребних тржишту рада. Акредитацију за већи број програма добиле су и институције неформалног система образовања, а међу њима већи број одобрених програма на тржишту нуде раднички, народни и отворени универзитети (**65** програма). Друге организације, њих **35**, добило је акредитацију за **95** програма.

Од 2016. године до 2019. године школе су реализовале **43** програма (2016. године **2** програма, 2017. године **14** програма, 2018. године **19** програма и 2019. године **8** програма), народни универзитети су реализовали укупно **65** програма (2016. године **4** програма, 2017. године **18** програма, 2018. године **9** програма и 2019. године **34** програма), друге организације су реализовале укупно **95** програма (2016. године **6** програма, 2017. године **29** програма, 2018. године **30** програма и 2019. године **30** програм). Уочљиво је да су управо друге организације, у свакој години, узеле највећи удео у реализацији програма неформалног образовања одраслих.

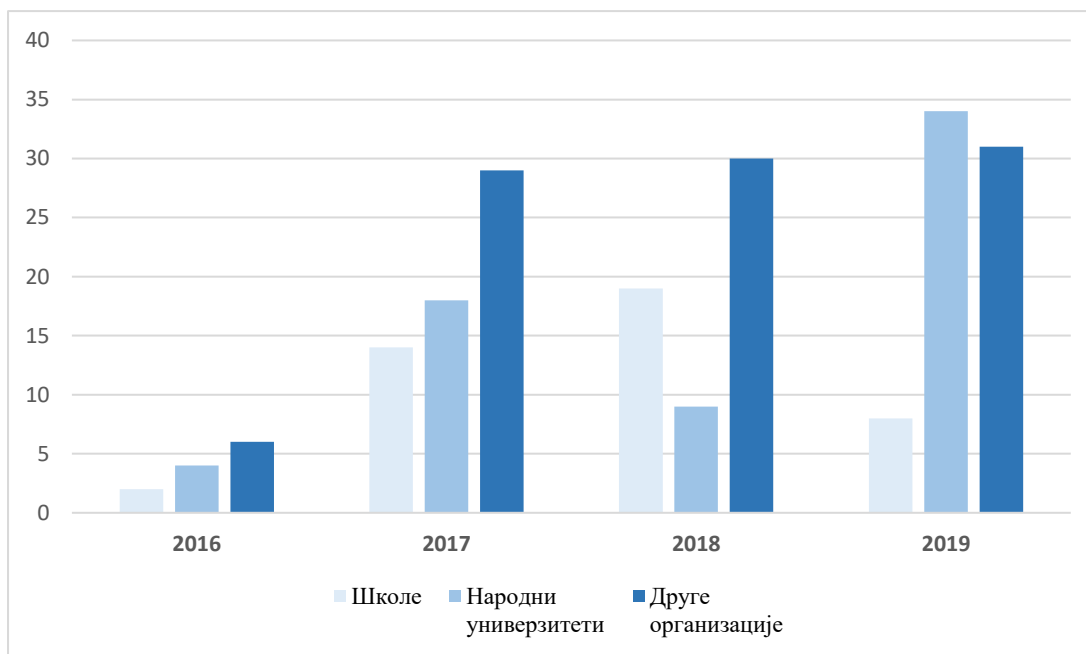
Удео различитих институција које су стекле статус ЈПОА у 2019. години приказан је на слици 1. *Статус ЈПОА ОО 2019*

1. Статус ЈПОА ОО 2019

Удео школа, народних универзитета и других организација у остваривању програма, по годинама приказан је на графикону 2. *Удео школа, народних универзитета и других организација у остваривању програма, по годинама*

2. Удео школа, народних универзитета и других организација у остваривању програма, по годинама

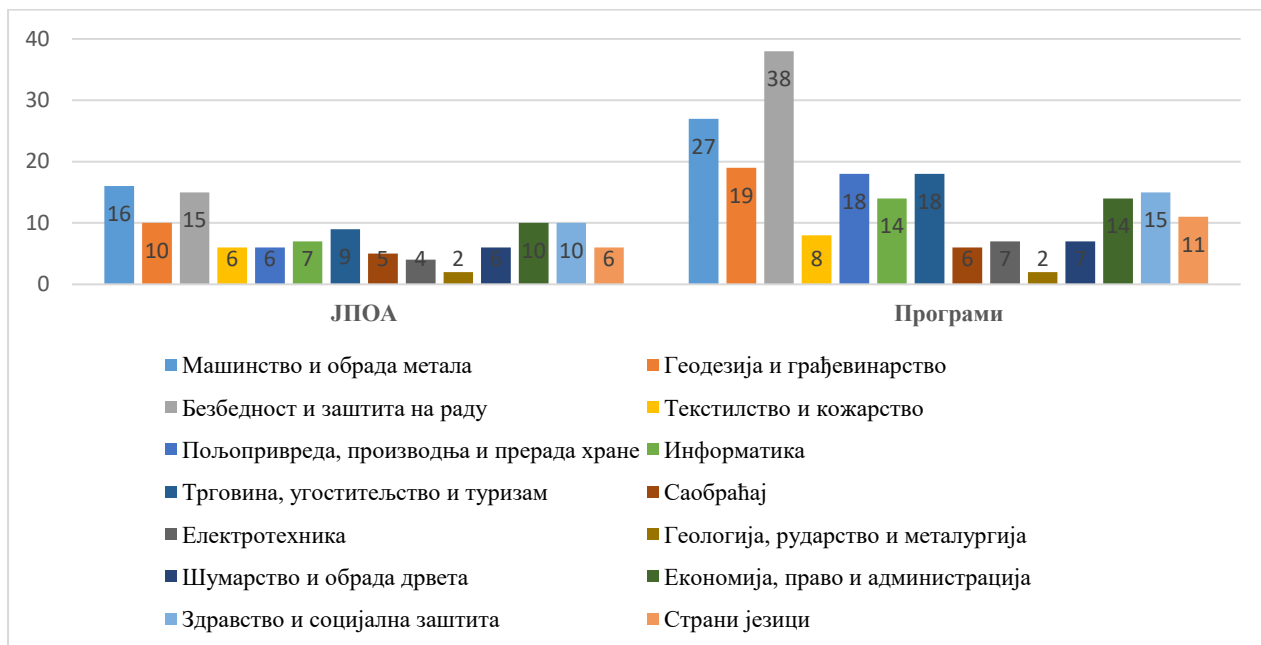

Досадашња акредитација програма по подручјима рада у 2019 години била је дистрибуирана на следећи начин:

- 1.Машинство и обрада метала - 16 ЈПОА - 27 програма обука;
- 2.Геодезија и грађевинарство -10 ЈПОА - 19 програма обука;
- 3.Безбедност и здрави услови рада - 15 ЈПОА - 38 програма обука;
- 4.Текстилство и кожарство - 6 ЈПОА - 8 програма обука;
- 5.Пољопривреда, производња и прерада хране - 6 ЈПОА - 18 програма обука;
- 6.Информатика - 7 ЈПОА - 14 програма обука;
- 7.Трговина, угоститељство и туризам - 9 ЈПОА -18 програма обука;
- 8.Саобраћај 5 ЈПОА - 6 програма обука;
- 9.Електротехника - 4 ЈПОА - 7 програма обука;
- 10.Геологија, рударство и металургија - 2 ЈПОА - 2 програма обуке;
- 11.Шумарство и обрада дрвета -6 ЈПОА - 7 програма обука;
- 12.Економија, право и администрација - 10 ЈПОА - 14 програма обука;
- 13.Здравство и социјална заштита - 10 ЈПОА - 15 програма обука;
- 14.Страни језици - 6 ЈПОА - 11 програма обука).

Корисници програма су физичка лица, представници послодаваца и институција, као и локалне самоуправе. Извори финансирања су предузећа, привредна друштва, локална самоуправа, али и сопствена средства послодаваца или кандидата. Број програма и број ЈПОА по подручјима рада приказан је на графикону 3.

3. Програми ЈПОА по подручјима рада

Списак акредитованих ЈПОА ОО за конкретне програме налази се на сајту МПНТР <http://www.mpn.gov.rs/obrazovanje-odraslih/>.

Детаљнији извештај о реализацији програма код ЈПОА у 2019. години, списак институција и реализованих активности, може се видети у *Прилогу 4*, који је одштампан уз Извештај и чини његов саставни део.

б) реализација програма неформалног образовања у оквиру НСЗ и других државних органа и установа

• Реализација програма неформалног образовања и обучавања у оквиру НСЗ

Циљеви реализације програма неформалног образовања у оквиру Националне службе за запошљавање су:

- стицање и/или побољшање знања, вештина и компетенција незапослених лица за рад на посебним пословима;
- стручно оспособљавање за самосталан рад у струци и стицање првог радног искуства;
- задовољење потреба послодаваца за адекватним кадровима са специфичним сетом знања, вештина и компетенција, потребних на тржишту рада;
- повећање нивоа запошљивости и запошљавање незапослених лица, пре свега, лица која припадају теже запошљивим категоријама као што су неквалификована лица или лица са нижим нивоом квалификација.

У организацији Националне службе за запошљавање у 2019. години остварена је реализација следећих образовних програма:

Програм стручне праксе

Програм подразумева стручно оспособљавање за самосталан рад у струци, за које је стечено одговарајуће образовање – квалификација, ради обављања приправничког стажа, односно стицања услова за полагање стручног испита кад је то законом, односно правилником предвиђено као посебан услов за самосталан рад у струци. Програм је намењен незапосленим лицима без радног искуства у струци, са најмање средњим образовањем и реализује се без заснивања радног односа. Програм се реализује код послодавца који припада приватном сектору, док се највише до 30% укупно планираних у овај програм може ангажовати у јавном сектору и то искључиво у области здравства, образовања, социјалне заштите и правосуђа. Изузетно, на територији АП Косово и Метохија и девастираних подручја на територији Републике Србије, програм стручне праксе реализује се код послодавца који припада приватном или јавном сектору, при чему приватни сектор има приоритет. Трајање програма утврђено је законом односно правилником, а НСЗ финансира програм најдуже до 12 месеци.

За 2019. годину планиран је обухват 4.030 незапослених лица овим програмом (од којих је 30 особа са инвалидитетом. Закључно са новембром месецом у програм је укључено 4.448 (3.050 жена), укључујући и 20 особа са инвалидитетом од којих је 12 жена.

Програм приправника за младе са високим образовањем

Подразумева стручно оспособљавање за самосталан рад у занимању за које је стечено најмање високо четворогодишње образовање (најмање 240 ЕСПБ), ради обављања приправничког стажа, односно стицања услова за полагање стручног испита кад је то законом, односно правилником предвиђено као посебан услов за рад на одређеним пословима, уз заснивање радног односа.

Програм је намењен младим незапосленим лицима до 30 година старости, без радног искуства у занимању за које је стечено образовање и просечном оценом од најмање 8,5 на претходно завршеним нивоима студија, који су на евиденцији незапослених дуже од 6 месеци.

Изузетно у програм се могу укључити незапослене особе са инвалидитетом и Роми до 35 година старости, без обзира на просечну оцену и дужину тражења посла на евиденцији незапослених.

Програм се реализује код послодавца који припада приватном сектору. Послодавац остварује право на накнаду трошкова зараде за приправника.

Трајање програма утврђено је законом, односно правилником, а НСЗ финансира програм најдуже до 12 месеци.

Послодавац има обавезу да задржи лице у радном односу најмање 6 месеци након истека финансирања. У 2019. години планирано је да се у програм укључи укупно 535 незапослених лица (од којих је 35 особа са инвалидитетом).

Закључно са новембром 2019. у програм је укључено укупно 140 незапослених (100 жена), од чега 4 особе са инвалидитетом.

Програм приправника за незапослене са средњим образовањем

Програм подразумева стручно оспособљавање за самосталан рад у струци, за које је стечено одговарајуће образовање, ради обављања приправничког стажа, односно

стицања услова за полагање стручног испита кад је то законом, односно правилником предвиђено као посебан услов за одређеним пословима, уз заснивање радног односа.

Право на укључивање у програм приправника имају незапослени са завршеним средњим образовањем, без радног искуства у занимању за које је стечено образовање и то:

- млади до 30 година старости који се на евиденцији незапослених лица налазе дуже од 6 месеци,
- незапослене особе са инвалидитетом,
- Роми,
- млади у домском смештају, хранитељским породицама и старатељским породицама.

Програм се реализује код послодавца који припада приватном сектору. Послодавац остварује право на накнаду трошкова зараде за приправника.

Трајање програма утврђено је законом односно правилником, а НСЗ финансира програм најдуже до 6 месеци. Послодавац има обавезу да задржи лице у радном односу најмање 3 месеца након истека финансирања.

У случају да послодавац заснује радни однос на неодређено време са незапосленим лицем на почетку програма или до истека шестог месеца, односно завршетка програма, има право на накнаду трошкова зараде за још 6 месеци, односно у укупном трајању од 12 месеци. Послодавац има обавезу да задржи лице у радном односу још најмање 6 месеци након истека финансирања, односно НСЗ прати радноправни статус лица код послодавца најмање 6 месеци након истека финансирања. У 2019. години планирано је укључивање 595 незапослених лица, од којих 45 особа са инвалидитетом. Закључно са новембром 2019. у програм је укључено укупно 217 лица (116 жена), од којих је 6 особа са инвалидитетом (3 жене).

Програм стицања практичних знања за неквалификована лица, вишкове запослених и дугорочно незапослена лица

Овај програм је предвиђен за лица која се налазе на евиденцији незапослених дуже од 18 месеци и подразумева стицање практичних знања и вештина кроз обављање конкретних послова заснивањем радног односа код послодавца који припада приватном сектору. Програм је намењен следећим категоријама незапослених лица, без обзира на године живота:

- *лицима без завршене средње школе, односно без квалификација и лицима која су завршила функционално основно образовање одраслих;*

- *лицима из категорије вишкова запослених и лицима која се налазе на евиденцији незапослених дуже од 18 месеци* - са најмање средњим образовањем, без обзира на врсту стеченог образовања и радно искуство, а која немају адекватна и применљива знања, вештине и компетенције за обављање специфичних послова. Послодавац заснива радни однос на одређено време са незапосленим лицем и остварује право на накнаду трошкова зараде за укључена лица у трајању од 3 месеца. Послодавац има обавезу да задржи лице у радном односу још 3 месеци након завршетка програма. У случају да послодавац заснује радни однос на неодређено време са незапосленим лицем на почетку програма или до истека трећег месеца, односно завршетка програма, има право на накнаду трошкова зараде за још три месеца, односно у укупном трајању од 6 месеци. Послодавац има обавезу да задржи лице у радном односу још најмање 6 месеци након истека финансирања.

За 2019. годину планиран је обухват 820 незапослених лица (од којих је 20 особа са инвалидитетом). У програм је укључено 821 незапослених лица (468 жена), укључујући и 8 особа са инвалидитетом.

Обуке за тржиште рада

Програм омогућава стицање стручних додатних теоријских и практичних знања и вештина у складу са потребама тржишта рада и послодаваца, а са циљем унапређења запошљивости незапослених лица првенствено теже запошљивих без квалификација или са ниским квалификацијама.

За 2019. годину планиран је обухват 700 незапослених лица и 500 особа са инвалидитетом. Током првих шест месеци 2019. године покренут је поступак јавне набавке услуга извођења обука за незапослена лица за потребе тржишта рада за 9 партија за 120 обука за укупно 1.000 лица. Када су у питању особе са инвалидитетом, припремљен је Каталог обука за тржиште рада за особе са инвалидитетом којим је планирана реализација 79 обука за 500 незапослених особа са инвалидитетом. Закључно са новембром 2019. године у обуке је укључено укупно 1.054 лица (725 жена), укључујући и 323 особа са инвалидитетом од чега 186 жена. Преостали број планираних полазника ће бити укључени у обуке до краја године или почетком наредне.

На основу пројекта ИПА 2013 укључено је 175 незапослених лица (2 жене) у обуке за завариваче са атестом. Од укупног броја 143 лица је стекло атест за заваривање.

Обуке на захтев послодавца – за незапослене

Програм омогућава стицање додатних знања и вештина потребних за обављање послова на конкретном радном месту, на захтев послодавца који припада приватном сектору, као и предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом која послују са већинским државним капиталом, уколико на евиденцији незапослених НСЗ нема лица са потребним знањима и вештинама за конкретно радно место, односно постојећа знања и вештине не одговарају потребама конкретног радног места. Обавеза послодавца је да заснује радни однос, у складу са законом, са лицем које заврши обуку (уз могућност да, на основу поднетог образложеног захтева, са лицем заснује радни однос и за време трајања обуке).

За 2019. годину планиран је обухват 530 незапослених лица, од којих 30 особа са инвалидитетом. У програм је закључно са новембром 2019. године укључено 529 незапослених лица (399 жена), од чега 20 особа са инвалидитетом (10 жена).

По пројекту ИПА 2013 укључено је у програм обука на захтев послодавца 177 незапослених лица (109 жена).

Обука за потребе послодавца за запосленог

Мера која се реализује у складу са иновираним нормативним оквиром (измене и допуне Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености из децембра 2017. године). Послодавац може поднети захтев НСЗ за учешће у финансирању трошкова обуке за запосленог коме недостају додатна знања и вештине за обављање послова и радних

задатака са циљем одржања запослења код тог послодавца. Обуке могу бити у области општег усавршавања или посебног усавршавања. Трошкове учешћа у финансирању обуке за запосленог може да сноси НСЗ у складу са расположивим средствима и прописима за доделу државне помоћи, а на предлог тела надлежног за економски развој и по прибављеној сагласности министра надлежног за послове запошљавања.

Закључно са новембром 2019. године, НСЗ поднето је укупно 8 захтева послодаваца за реализацију предметне обуке, од којих су 2 позитивно решена за укупно 25 лица, а остали се налазе у поступку обраде и провере испуњености услова.

• Реализација програма неформалног образовања и обучавања у оквиру Завода за унапређивање образовања и васпитања

Давање мишљења о испуњености стандарда за остваривање програма стручног оспособљавања и обука за одрасле особе и особе са инвалидитетом.

• Реализација програма неформалног образовања и обучавања у оквиру Привредне коморе Србије (ПКС)

Служба за едукацију ПКС, организациона јединица ПКС чији је задатак едукација привредника, је у посматраном периоду реализовала 237 програма на захтев привреде, који се могу груписати у следеће тематске области :

- ИТ безбедност
- Безбедност и здравље на раду
- Инфраструктура квалитета
- Менаџмент вештине
- Набавка, продаја
- Законодавство и правна питања у пословању
- Коришћење фондова ЕУ
- Финансије и књиговодство
- Обука за стицање звања професионалног управника
- Обука за припрему за полагање испита за овлашћеног посредника и овлашћеног заступника у осигурању
- Обуке за континуирано усавршавање овлашћених заступника и овлашћених посредника у осигурању

• Реализација програма неформалног образовања и обучавања у оквиру Министарства омладине и спорта

У организацији Министарства омладине и спорта у 2019. години остварена је реализација следећих образовних програма:

1. START (IT) UP инкубатор;
2. Обука младих шивача за самосталан рад ;
3. Запошљавање младих из Пријеполја у сектору пчеларства;
4. Дигитални замак;
5. Млади су будућност, пружимо им шансу;
6. Програм радне праксе за дефицитарна занимања: руковоаци грађевинским

машинама и машинама из области унутрашњег транспорта и складиштења;

7. Egyenlo esely minden fiatalnak - Једнака шанса за све младе;
8. Развојни акцелератор југ - агробизнис шанса за младе;
9. "Програм стручног оспособљавања младих";
10. "Обуком до запослења".

• Реализација програма неформалног образовања и обучавања у оквиру Министарства привреде

Обуке намењене потенцијалним и постојећим МСПП, у оквиру Програма стандардизованог сета услуга за МСПП који се спроводи преко акредитованих регионалних агенција у 2019. години.

• Реализација програма неформалног образовања и обучавања у оквиру Министарства правде (Управа за извршење кривичних санкција)

КПЗ у Нишу: Стручна обука и практичан рад у производном индустријском погону - у складу са Законом о извршењу кривичних санкција (ЗИКС-ом), без издавања сертификата у оквиру редовне обуке Службе за обуку и стицања и одржавања радних навика и добре оспособљености за одабрано занимање, како би након издржане казне могли да нађу посао или раде самостално; основна информатичка обука коју су вршила осуђена лица. Полазници су осуђена лица која су почетници у овладавању компјутерским вештинама – пилот пројекат; обука у индустријском погону за рад на ТВИСТ-машинама, за корпорацију „YURA“; стручно оспособљавање и стицање сертификата у обуци коју спроводи нека од акредитованих школа која прође на тендеру. Сертификати немају затворска обележја – у оквиру редовног плана који се реализује сваке године; стручно оспособљавање које спроводи Немачка невладина организација Хелп у оквиру помоћи маргинализованим групама. Обуку спроводе акредитоване школе.

КПЗ у Београду - Падинској Скели (обука осуђених лица): гајење раног поврћа у заштићеном простору; гајење и обрада лековитог биља; пекар; заваривач; тапацирање намештаја; ретаурација намештаја; дуборез; кројење и шивење.

КПЗ у Сомбору: Стручно оспособљавање осуђених: столар за рад са пуним дрветом; стручно оспособљавање осуђених; столар за рад са плочастим материјалима; стручно оспособљавање и обука одраслих за возаче; за учење страних језика и нутриционизам.

КПЗ у Сремској Митровици: обука за СО2 вариоца.

ОЗ у Неготину: обука лица лишених слободе.

ОЗ у Зајечару (осуђена лица): производња лиснатог теста; производња бурека.

КПЗ у Београду: реализација курса информатике за осуђена лица у организацији КПЗ у Београду.

КПЗ у Панчеву: обука осуђених лица за рад у производњи ПВЦ столарије; обука осуђених лица за мушког фризера.

КПЗ у Ваљеву: обука осуђених за занате и информатику.

КПЗ за жене у Пожаревцу: основна информатичка обука.

ОЗ у Београду: радионица "Стрип" (овладавање основним техникама и правилима цртања стрипа) .

ОЗ у Лесковцу: обука осуђених лица за занимање заваривач ЦО2 заваривања 141 МАГ у циљу стицања знања и вештина као и одговарајућих сертификата и атеста за наведено занимање, а ради лакшег укључивања у пост пеналном периоду.

ОЗ у Новом Саду: обука за производњу картонских кутија за лица лишене слободе; обука за запослене - енглески језик и основе информатике.

ОЗ у Суботици: обука осуђених лица за занимање молер у реализацији Народног универзитета у Нишу, а посредством организације Хелп.

Списак Министарстава и других организација, образовних области и активности, број полазника и оквирна средства детаљније се може видети из *Прилога 5.* који је саставни део овог Извештаја

2. Унапређивање квалитета у образовању одраслих

а) Унапређивање компетенција запосленог и радно ангажованог кадра у образовању одраслих (извођачи програма – наставници, предавачи, тренери, инструктори, стручни сарадници, андрагошки асистенти)

У сарадњи са ТЕМПУС канцеларијом, ЕПАЛЕ НСС и Институтом за педагогију и андрагогију реализоване су активности везане за обуку наставника који учествују у остваривању програма функционалног основног образовања одраслих (модул 1 - Основне андрагошке вештине). У 65 ОШ које реализују програм основног образовања одраслих (ФООО) за око 6000 одраслих полазника учествовало је око 900 наставника. Више од 500 наставника је радило без завршене прописане обуке за имплементацију програма. Последица тога је велики дропаут из програма образовања.

У протеклом периоду, у школској 2018/19 години 510 наставника је унапредило своје компетенције за имплементацију програма за ФООО и за рад са одраслима. Очекујемо да ће се у школама где су радили наставници без обуке, проценат осипања полазника смањити, да ће се квалитет реализације програма знатније повећати и да ће наставници имати трансфер стечених компетенција и на редовну наставу (дефинисање исхода, пројектна настава, дигиталне вештине, коришћење ЕПАЛЕ платформе у раду, процена напредовања, стратегије учења..). Одржана су два круга обука, први у децембру 2018. године, а други у мају 2019. године. Први круг обука за наставнике који учествују у остваривању програма функционалног основног образовања одраслих (модул 1 – Основне андрагошке вештине) реализовало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја у сарадњи са Филозофским факултетом Универзитета у Београду – Институтом за педагогију и андрагогију, а уз организациону подршку Фондације Темпус, ЕРАЛЕ националног тима. Око 250 наставника који раде у основном образовању одраслих по интегралном програму обуке за остваривање функционалног основног образовања одраслих прошли су први модул у оквиру овог програма чији је циљ развијање основних андрагошких вештина. Део обуке био је реализован путем интернета уз помоћ ЕРАЛЕ платформе што представља и додатну вредност ових обука,

јер ће учесници на тај начин не само унапредити и своје дигиталне вештине, већ и добити прилику да своје радове поделе са колегама из Европе. EPALЕ је европска платформа намењена професионалцима у области образовања одраслих у Европи – наставницима, професорима, тренерима, истраживачима, доносиоцима одлука и другима који се баве образовањем одраслих. Платформа омогућава појединцима и институцијама да се информишу о догађајима, размене добре праксе и ресурсе кроз учешће у групама за дискусију, објављивање ресурса или писање блогова. Институције могу да представе свој рад и постану део базе институција, што им даје могућност да их остале институције препознају и по потреби позову да сарађују на пројектима. Други круг обука наставника који се баве функционалним основним образовањем одраслих спроведен је у **28** школа у региону Београда, Војводине, јужне и источне Србије и трајао је до краја јуна 2019. године.

Унапређивање компетенција запослених и радно ангажованог кадра код ЈПОА

Правилником о ближим условима у погледу програма, кадра, простора, опреме и наставних средстава за стицање *статуса јавно признатог организатора активности образовања одраслих* („Службени гласник РС“, број 89/15), прописани су услови у погледу кадра за остваривање активности образовања одраслих. Члан 7. став 4. Правилника прописује обавезу кадра, ангажованог код ЈПОА образовања одраслих, *да у року од шест месеци* од дана стицања статуса ЈПОА, кроз програме стручног усавршавања стекне стручне компетенције за рад са одраслима.

Када се ради о стручном кадру планираном за реализацију програма ЈПОА, планирани број реализатора програма (предавачи, тренери, водитељи и инструктори) је **522** лица, док је планирани број стручних сарадника (звања андрагог, психолог и библиотекар) био **322**.

Број обучених извођача програма и стручних сарадника који су добили уверење о стеченим компетенцијама је: за Модул 1 - основни принципи, карактеристике и стилови учења одраслих – 223 лица; Модул 2 – мотивација у учењу одраслих -215 лица; Модул 3 - управљање образовном групом -217 лица; Модул 4 - методе и технике интерактивног образовног рада са одраслима – 213 лица; Модул 5 - методе и технике процене постигнућа полазника – 196 лица; Модул 6 - планирање, организацију и индивидуализацију образовног процеса укључујући и особе са инвалидитетом – 201 лице; Модул 7 - евалуација образовног процеса – 195 лица.

Преглед ангажованог кадра код ЈПОА и њихова обученост у складу са прописима дати су у *Прилогу бр 6.*

- Фондација ТЕМПУС је у протеклом периоду дала велики допринос даљем континуираном стручном усавршавању кадра запослених и радно ангажованих у образовању одраслих . У 2019. години била је реализација великог броја активности из овог домена:

- ЕПАЛЕ конференција ”Методе и технике за развој кључних компетенција у основном образовању одраслих“;

-11 акредитованих обука за наставнике у фооо – Основне андрагошке вештине одржано је у градовима широм Србије – Смедеревској Паланци, Суботици, Крагујевцу, Прокупљу, Зрењанину и Врњачкој Бањи;

- 4 наградна конкурса за најбољи блог на ЕПАЛЕ платформи;
- 6 аутора најбољих текстова (практичара у образовању одраслих) послати на усавршавање на међународним конференцијама: Citizenship Education in Austria and Europe: objectives, methods and future prospects, Adult education as a resource for resistance and transformation: Voices, learning experiences and identities of student and adult educators, The 13th annual International Technology, Education and Development Conference, EPALE national conference in Bratislava;
- Слање наставног и радно ангажованог кадра у образовању одраслих на догађаје међународне сарадње које организују Националне агенције за Еразмус+: Digital Competencies for Staff in Adult Education у Немачкој, Key competences for adults in cultural institutions у Пољској, Enhancing Digital Competences in Education and Training у Естонији и Guidance to the labour market у Холандији;
- Седма национална Euroguidance конференција „Каријерно вођење и саветовање у Републици Србији и Европи“;
- Учешће делегације Србије на годишњој ЕПАЛЕ конференцији у Варшави;
- 6 акредитованих семинара: Унапређење квалитета активности каријерног вођења кроз ефикасно планирање рада школског тима за каријерно вођење и саветовање/професионалну оријентацију;
- 1 акредитовани семинар на интернету Унапређење компетенција наставника и стручних сарадника за спровођење активности каријерног вођења и саветовања
- 2 акредитована семинара Припрема ученика за тржиште рада – самопроцена вештина и представљање послодавцима;
- 4 акредитована семинара Ка квалитетним еТwinning пројектима у циљу унапређења коришћења ИКТ-а у настави одржана у Београду, Краљеву и Сремској Митровици;
- 3 акредитована семинара еТwinning за почетнике – први кораци;
- 2 еТwinning конференције: Настава и учење страних језика путем еТwinning-a и Развијање кључних компетенција путем еТwinning-a;
- Представљање могућности у оквиру Еразмус+ програма на - 4 информативна дана одржана у Београду, Новом Саду, Нишу и Крагујевцу;
- 8 презентација и вебинара о Еразмус+ пројектима мобилности у области општег, стручног и образовања одраслих;
- 5 радионица за писање пројеката мобилности и стратешких партнерстава у оквиру Еразмус+ програма са циљем подизања компетенција запослених у образовању у области спровођења пројеката и успостављања међународне сарадње одржане у Београду, Новом Саду и Нишу;
- Предавања на интернету – ВЕБИНАРИ - 4 предавања на интернету – вебинара: Могућности за наставнике и едукаторе одраслих, Дисеминација пројектних резултата уз помоћ ЕПАЛЕ платформе, Како написати добар блог на ЕПАЛЕ и Активно учешће на ЕПАЛЕ – виртуелне заједнице и њихова примена у пракси. Овим предавањима присуствовало је око 100 учесника, док су снимци предавања јавно доступни на вебсајту www.erasmusplus.rs . Циљ ових предавања је био да се ближе представе функционалности и могућности доступне за запослени и радно ангажовани кадар у образовању одраслих на ЕПАЛЕ платформи;

- Информисање професионалаца и практичара у образовању одраслих о актуелностима у земљи и Европи .

-Национална академија за јавну управу је у јануару и октобру 2019. спровела два јавна позива за акредитацију реализатора. Током првог јавног позива је акредитовано 64 реализатора и сада стална листа предавача и других реализатора обука броји 578 акредитованих реализатора са додељеним ИБР бројевима. У току је завршетак другог циклуса позива за акредитацију у коме ће се број акредитованих реализатора повећати.

-Министарство правде – Управа за извршење кривичних санкција КПЗ у Нишу: реализовао је у 2019. години *Основну информатичка обука запосленог и радно ангажованог кадра*. КПЗ у Сомбору: *реализована је обука наставног кадра за потребе центра за обуку кадрова у Управи за извршење*, у ОЗ у Ужицу реализована је обука за системску терапију болести зависности (Институт за ментално здравље Београд), у ВПД у Крушевцу – у оквиру школе ОШ Вук Караџић издвојено одељење ВПД и МЗ: спроведена је обука за *Интегрални програм обуке за ФООО модул 1*.

б) Унапређивање законодавног оквира у образовању одраслих и унапређивање међуресорне сарадње на реализацији стратешких циљева у образовању одраслих

Један од значајнијих подзаконских аката који је донет у 2019 години је Правилник о стандардима услуга каријерног вођења и саветовања усвојен 2019. године ("Службени гласник РС", број 43/19). Стандарди услуга каријерног вођења и саветовања део су јавних политика које примењују државни органи, институције и друге организације у области образовања, запошљавања, социјалне заштите и омладинске политике.

У складу са чланом 11. Закона о НОКС, 2019. године, Савет за Национални оквир квалификација Републике Србије донео је *Препоруке за имплементацију плана примене стандарда услуга каријерног вођења и саветовања*. План примене Стандарда услуга каријерног вођења и саветовања садржи предлог мера и активности којима ће се подржати примена стандарда. Назначене су мере и активности за које је предложено да буду спроведене, предлог реализатора активности, временски рок, процењена финансијска средства, и начин праћења (показатељ реализације активности и извор провере). Такође је напоменуто на које пружаоце услуга каријерног вођења и саветовања се мере и активности односе.

За праћење имплементације плана надлежна је Агенција за квалификације уз подршку БОШ и Euroguidance центра, а улогу у праћењу и прикупљању података имају сви реализатори активности наведени у плану. Годишњи извештај о праћењу имплементације Плана Агенција за квалификације подноси Савету за Национални оквир квалификација Републике Србије и Министарству посвете, науке и технолошког развоја.

Други акт, донет у 2019. години, који је значајније поставио оквир стручном усавршавањем у јавној управи је Упутство о методологији за утврђивање потреба за стручним усавршавањем у органима јавне управе.

У циљу израде нове Стратегије образовања до 2030 године, у 2019. години су формиране радне групе за израду Стратегије. Једна РГ се односи на област целоживотног

учења, а која има за циљ да дефинише приоритете и циљеве образовања, између осталог и за образовање одраслих.

в) Унапређивање међународне сарадње образовних институција, запослених и радно ангажованог кадра у образовању одраслих на европском нивоу кроз европске мреже и пројекте (Еразмус+, ЕПАЛЕ платформа, и други европски пројекти и мреже)

Национална академија за јавну управу је током 2018. и 2019. године потписала споразуме/меморандуме о сарадњи са: Националном школом за администрацију Француске (ENA), Савезном академијом за јавну управу Аустрије (АРА), Институтом за јавну управу Финске (HAUS), Организацијом за европску безбедност и сарадњу (OEBS), Националним институтом за управу Румуније (INA) и Агенцијом за државну управу Републике Српске. Оно по чему је посебан меморандум о сарадњи са Националним центром за јавну управу и локалну самоуправу Грчке (ЕККДА) је да је потписан дигиталним сертификатом. Након успостављања активне сарадње са свим наведеним институцијама, се очекује спровођење активности дефинисаних овим споразумима.

Такође, Национална академија за јавну управу је члан неколико међународних мрежа: NISPAcee, DISPA и OECD. Глобална мрежа националних школа за управу NISPAcee је мрежа института и школа за јавну управу у Централној и Источној Европи која је основана 1994. године у Словачкој Републици као међународна, невладина и непрофитна организација са седиштем у Братислави. Ова мрежа окупља стручњаке у области јавне управе и јавних политика, пружа подршку у формирању академских мрежа и промовише сарадњу кроз преношење најбољих пракси у јавној управи. Национална академија за јавну управу је постала члан ове мреже у мају 2019. године. Мрежа директора института и школа за јавну управу земаља (DISPA) је мрежа коју чине директори различитих улога, статуса, мандата и финансирања. Разменом добре праксе и искуства на састанцима DISPA, чланови су започели низ заједничких активности и разговор о заједничким темама као што су реформа јавне управе, програми стручног усавршавања, нове методе обуке, етика јавних служби, евалуација програма обука и развоја. Од септембра 2018. године НАЈУ је постала члан Глобалне мреже националних школа за управу OECD-а, која подржава земље у обезбеђивању дугорочне одрживости реформи јавног сектора. Главни циљеви мрежа су јачање веза између институција које се баве управљањем људским ресурсима у јавном сектору и размена искуства о добрим праксама које различите институције спроводе у стручном усавршавању државних службеника.

Један од значајнијих Програма ЕУ који од 2014 – 2020. године покрива пројекте сарадње у области образовања, младих и спорта је Еразмус + програм. Програм пружа подршку пројектима сарадње између институција, преко којих се стварају могућности да и појединци учествују. За спровођење програма Еразмус+ надлежне су Европска комисија, Извршна агенција за програме у области образовања, културе и медија (ЕАСЕА), националне агенције у програмским земљама и националне Еразмус+ канцеларије у партнерским земљама.

У Србији Еразмус+ програм спроводи Фондација Темпус. Србија је добила прилику да учествује у Еразмус+ програму 2016. године и то као партнерска земља, док је од 2019. године постала и програмска земља, што је институцијама из Србије отворило могућност да пуноправно учествују у програму и свим његовим деловима, то јест врстама пројеката, који се могу сврстати у три основне категорије односно Кључне активности:

1. Кључна активност 1 - КА1 обухвата пројекте који се односе на мобилност, односно размену наставног особља и радно ангажованог кадра у области образовања и младих.
2. Кључна активност 2 - КА2 се односи на различите врсте стратешких пројеката, то јест пројекте институционалне сарадње у областима образовања, младих и спорта.
3. Кључна активност 3 – КА3 се односи на пројекте који подржавају унапређење образовних политика и политика које се односе на младе.

Од почетка спровођења програма у сектору образовања одраслих одобрен је 21 пројекат мобилности, док су најзаступљеније теме пројеката биле: нови иновативни курикулум/образовне методе/развијање курсева; предузетничко учење и инклузија-једнакост. У 2018. години, поред пројеката мобилности, институције из Србије у сектору образовања одраслих су добиле могућност да се пријаве и за пројекте стратешких партнерстава, те је у 2018. години одобрено 3 пројекта стратешких партнерстава и 7 пројеката мобилности, док је у 2019. години број одобрених пројеката стратешких партнерстава двоструко већи, што говори о повећаним капацитетима институција активних у сектору образовања одраслих за спровођење међународних пројеката. Наиме, укупно 20 организација и 220 учесника ће учествовати у реализацији стратешких партнерстава која су одобрена у позиву за 2019. годину. Због донекле мањег обима средстава који су у претходном конкурсном року алоцирана за пројекте мобилности, у овом делу одобрено је 6 пројеката од пристиглих 25, а укупно 37 учесника учествује у мобилностима. Током 2019. године сектор образовања одраслих је био најактивнији у Еразмус+ пројектима којима су координирале институције из других европских земаља.

Поред Еразмус+ програма, важно је поменути и европске мреже које такође функционишу у оквиру Фондације Темпус, а намењене су умрежавању наставног и радно ангажованог кадра у образовању, те сарадњи и дељењу искустава, а затим и промоцији образовних активности и политика на европском нивоу:

- **ЕПАЛЕ** мрежа је електронска платформа настала је 2016. године под окриљем програма Еразмус+ као одговор на потребе свих актера у области образовања одраслих да на једном месту поделе све ресурсе, примере добре праксе и отворе простор за нове дискусије, идеје и сарадњу. Као таква она представља јединствену и свеобухватну базу знања намењену искључиво сектору образовања одраслих. На нивоу Европе мрежом координира Централни тим за подршку, док у свакој земљи која је чланица мреже, национални тим за подршку је задужен за координацију мреже и спровођење активности.

У 2019. години ЕПАЛЕ платформа је достигла цифру од 60 000 регистрованих корисника, док је у Србији тренутно око 1400 професионалаца у образовању одраслих регистровано на платформи. Србија је члан мреже од 2017. године, међутим упркос кратком временском раздобљу, званични статистички подаци Централног тима за подршку ЕПАЛЕ мреже показују да су активности корисника из Србије при врху по многим параметрима, као што су: број регистрованих корисника, број прегледа на месечном нивоу, и другим.

Поред редовних активности на платформи, као што је објављивање садржаја: блогова, публикација, материјала, вести и догађаја, модерирање група, ЕПАЛЕ национални тим за подршку организује и активности које се директно баве потребама сектора: организовање конференција, обука, као и пружање могућности за професионално усавршавање наставног и радно ангажованог особља у образовању одраслих, информисање, промоција примера добре праксе у сектору, упознавање са могућностима платформе.

eTwinning мрежа је електронски портал, који је настао 2005. године, такође под окриљем програма Еразмус+ и намењен наставном особљу и запосленима у основним и средњим школама као и школама које реализује програме функционалног основног образовања одраслих. Тренутно, на порталу је регистровано око 750 000 наставника, око 200 000 школа и реализује се око 100 000 пројеката. Путем *eTwinning* портала, наставници могу у виртуелном окружењу да сарађују, спроводе виртуелне пројекте и унапреде своју наставу кроз мноштво ИКТ алата који су саставни део портала. Поред тога, портал је заснован на принципима пројектно-оријентисане наставе и као такав помаже наставницима да овај концепт интегришу у свој свакодневни рад и наставу. Портал такође укључује и део који је намењен професионалном усавршавању наставника, те тако регистровани чланови могу да приступе мноштву предавања, курсева и семинара који се одвијају на овом порталу.

Euroguidance мрежа настала је 1992. године а у Србији је активна од 2016. године. Основни циљеви мреже су подршка развоју компетенција каријерних практичара, промоција европске димензије каријерног вођења, пружање квалитетних информација о каријерном вођењу. Euroguidance центар у Србији посебно је посвећен пружању подршке развоју система каријерног вођења и саветовања у Србији, у складу са националним документима и стратешким циљевима. Активности Euroguidance центра у Србији усмерене су на каријерне практичаре и стручњаке који су активни у области КВиС, али и појединцима који су заинтересовани за услуге каријерног вођења и саветовања.

Eurydice мрежа путем које се прикупљају и објављују подаци о образовним системима и политикама, као и другим питањима од значаја за образовање у различитим земљама Европе. Прикупљени подаци сумирају се у различите публикације (тематске извештаје, компаративне студије, итд.) и објављују на званичном сајту мреже. Све публикације су доступне на енглеском језику, док је доступност на другим језицима ограничена.

Europass мрежа представља скуп докумената уз помоћ којих појединци могу да документују своје вештине, квалификације, знања и искуства. Europass функционише као интерактивни сервис на интернету уз помоћ кога је могуће креирати радну биографију, проценити своје језичке вештине и документовати их кроз језички пасош, документовати и представити вештине стечене на мобилности, затим проценити и документовати своје дигиталне вештине. У наредном периоду Europass ће бити унапређен тако да пружа могућности да корисници сачине сопствени портфолио кроз који је могуће пратити и сачувати све промене током каријерног и/или образовног пута. На овај начин, појединци ће на јасан и транспарентни начин моћи да представе све своје квалификације, вештине и знања на једном месту, док ће послодавци такође моћи на јаснији начин да сагледају радну биографију и профил потенцијалних запослених.

Преглед актуелних пројеката у функцији развоја образовања одраслих

Национална академија за јавну управу: Од 2018. године траје пројекат „Обука за државну службу за 21. век у Републици Србији“ који има за циљ да подржи и ојача институционални механизам за континуирану обуку садашњег и будућег руководства државе и државних службеника у јавном сектору у Србији. С тим у вези, пројекат првенствено има за циљ пружање подршке Националној академији за јавну управу у следећим областима: изради техничке документације за грађевинске радове, изградњу капацитета на појединачним и институционалним нивоима, укључујући пројектовање унутрашњих е-процеса, пројектовање нових програма обуке и редизајн постојећих,

увођење модерне платформе е-учења помоћу ефикасних електронских мултимедијалних образовних технологија као и постепену промоцију Националне академије за јавну управу.

Национална академија за јавну управу реализује пројекат „Подршка НАЈУ у професионалном развоју јавне управе“ (јун 2019 – октобар 2020) уз подршку консултантске куће IBM International. Овим пројектом се пружа подршка Националној академији за јавну управу у унапређењу програма обука, кроз спровођење анализа потреба за обукама у циљу сагледавања реалних потреба запослених у јавном сектору, ревизију постојећих програма према утврђеним потребама и приоритетима (укључујући инкорпорирање хоризонталних питања) као и развој приоритетних онлајн курсева.

Национална академија за јавну управу развија модеран програм стручног усавршавања и развоја државних службеника на положају уз подршку СИГМА пројекта „Подршка професионалном развоју државних службеника на положају у Републици Србији кроз израду програма обуке за високе званичнике“.

У оквиру пројекта МПНТР “Развој интегрисаног националног система класификација у РС” спроводе се активности у циљу развоја система признавања претходног учења (ППУ). Једна од активности у 2019 години била је редефинисање и израда Извештај о аналитичком прегледу документа Концепција развоја ППУ (2015)” који је настао као резултат неколико пројеката реформе средњег стручног образовања.